

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU SĂNĂTATE PUBLICĂ

**SĂNĂTATEA OCUPAȚIONALĂ
LA 30 DE ANI DE
ACTIVITATE**

CHIȘINĂU, 2022

Autori:

<i>Iurie Pînzaru</i>	Şef secție sănătatea ocupațională, siguranță chimică și toxicologie, ANSP, dr. șt. med., conf. univ.
<i>Kristina Stîncă</i>	medic specialist, secția sănătatea ocupațională, siguranță chimică și toxicologie ANSP, doctorandă
<i>Svetlana Gherciu-Tutuescu</i>	medic specialist, secție sănătatea ocupațională, siguranță chimică și toxicologie, ANSP
<i>Vladimir Bernic</i>	Şef laborator pericole chimice și toxicologie, ANSP, dr. șt. med., conf. cercetător

Colectivul de autori aduce mulțumiri dnei *Ecaterina Caracaș* pentru bunăvoință și prezentarea unor materiale arhivistice de o importanță istorică semnificativă.

Compilare și tehnoredactare computerizată: Kristina Stîncă

Prezenta lucrare este dedicată activității specialiștilor din secția Sănătatea ocupațională, care din anul 2018 s-a comasat cu secția siguranță chimică și toxicologii cadrul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică de la Independența Republicii Moldova.

Broșura a fost elaborată în cadrul Proiectului „Cercetare colaborativă și consolidarea capacităților în sănătatea și securitatea în muncă” (2022-2023) cu cifrul 20.80013.8007.ITR.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Sănătatea ocupațională la 30 ani de activitate / Iurie Pînzaru, Kristina Stîncă, Svetlana Gherciu-Tutuescu, Vladimir Bernic ; compilare: Kristina Stîncă ; Agenția Națională pentru Sănătate Publică. – Chișinău : S. n., 2022 (Print-Caro). – 43 p. : fig., fot., tab.

Aut. indicați pe vs. f. de tit. – Elaborările specialiștilor secției în perioada anilor 2018-2022: p. 22-25. – Apare cu sprijinul financiar din cadrul Proiectului "Cercetare colaborativă și consolidarea capacităților în sănătatea și securitatea în muncă". – 140 ex.

ISBN 978-9975-165-20-4.

Drepturile asupra prezentei Broșuri aparțin în exclusivitate autorilor.

ABREVIERI

ANSP	Agenția Națională pentru Sătatate Publică
CRIE	Centrul Republican de Igienă și Epidemiologie
CNȘPMP	Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă
CNSP	Centrul Național de Sănătate Publică
LFF	Laboratorul factorilor fizici
MS	Ministerul Sănătății
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
PCBNT	Prevenirea și controlul bolilor netransmisibile
RM	Republica Moldova
SSER	Stația Sanitaro-Epidemiologică Republicană
SSES	Serviciul Sanitaro-Epidemiologic de Stat
SSO	Secția sănătatea ocupațională
USMF	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie

APRECIERI

ETAPE EVOLUTIVE A DOMENIULUI SĂNĂTĂȚII OCUPAȚIONALE

Broșura „Sănătatea ocupațională la 30 de ani de activitate” elaborată de colectivul de autori în frunte cu dl dr. conferențiar Iurie Pînzaru, reflectă evoluția unui domeniu practic și al cercetării, care în baza unui suport factologic bine documentat și succint, aduce în lumină etapele de dezvoltare a domeniului „sănătății în raport cu mediului ocupațional”.

Înaintașii științei igienice, pe măsura dezvoltării mijloacelor și modului de producere în societate, au demonstrat cu prisosință influența factorilor ocupaționali asupra sănătății umane. Rezultatele multiplelor cercetări au stat la baza elaborării recomandărilor (bazate pe dovezi) de conduită pentru persoanele angajate, în raport cu factorii nefavorabili din mediul de producere, transport, educație ș.a., dar și a recomandărilor de ordin organizatoric pentru domeniul sănătății publice și ramurile economiei naționale.

În broșură sunt reflectate cât etapele pozitive de dezvoltare a domeniului sănătății ocupaționale și ajunsurile acestuia, atât și unele lacune și deficiențe, cum ar fi lipsa voinței politice în adoptarea și implementarea proiectului Concepției privind fondarea Serviciului de medicina a muncii în Republica Moldova. La ultimul subiect țin să subliniez insuficiența viziunii prospective a guvernanților sistemului de sănătate, privind dovezile necesarului instituirii unui sistem ajustat la condițiile actuale și recomandările organismelor internaționale, prin care se omit argumentele savanților în crearea condițiilor favorabile sănătății omului muncii, profilaxiei și prevenirii influenței nocive a factorilor asupra sănătății angajaților. Este binevenit prezentarea în broșură a personalului care a contribuit și contribuie la dezvoltarea domeniului. Aceasta din urmă este și o recunoștință în adresa acestui personal, dar și a aspectului de păstrare a memoriei istorice în evoluția domeniului sănătății ocupaționale.

Sunt ferm convins că, broșura în cauză va fi un bun suport informativ pentru specialiștii din domeniu, dar și pentru studenții și rezidenții mediciniști. De asemenea consider că, conținutul broșurii printr-o cercetare și descriere mai extinsă și aprofundată cu expunerea circumstanțelor, motivelor evoluției acestui domeniu, persoanelor implicate la nivelul sistemului (practic și de cercetare) și unor rezultate obținute de îmbunătățire a sănătății celor angajați - se poate „încununa” cu o monografie bine-apreciată.

Valeriu Pantea,

dr.,conf.,

ANSP, Direcția PCBNT

Broșura ”Sănătatea ocupațională la 30 de ani de activitate” prezintă o descriere istorică a fondării și dezvoltării igienei în domeniul industriei, agriculturii și pesticidelor în timp real în sistemul de supraveghere a sănătății publice în Republica Moldova.

Autorii lucrării au elucidat etapele și direcțiile principale de dezvoltare a supravegherii igienice și cercetării științifice în domeniul industriei, agriculturii în funcție de dezvoltarea diferitor procese industriale și schimbărilor care au avut loc în domeniul agriculturii și utilizării pesticidelor în diferite etape.

Un aspect important prezintă rolul specialiștilor în supravegherea igienică și dezvoltarea cercetărilor științifice în organizarea și efectuarea supravegherii igienice și crearea condițiilor de muncă în diferite ramuri a industriei și agriculturii naționale, inclusiv argumentarea științifică a factorilor nocivi asupra sănătății angajaților.

În plan cronologic sunt nominalizați specialiștii și șefii de subdiviziuni care au stat la baza creării structurilor în domeniul igienei industriale, gospodăriilor agricole și igienei pesticidelor.

Broșura conține actele directive și normative elaborate de specialiștii din domeniu la diferite etape istorice ale dezvoltării serviciului de supraveghere de stat în medicina muncii.

Broșura dată va servi ca un ghid promotor și educațional pentru specialiștii de ramură.

Ștefan Gheorghita – ex. șef secție
sanitaro-igienică a Sanepidului Republican,
ex. – Prim vicedirector CNSP

DE LA IGIENA INDUSTRIALĂ LA IGIENA MUNCII

Fiecare subdiviziune din cadrul Centrului Național de Sănătate Publică (în prezent Agenția Națională pentru Sănătate Publică) își are istoria sa, dezvoltată de-a lungul timpului, care îi reprezintă specificul și particularitățile într-un anumit context. Igiena muncii începe să se afirme ca disciplină separată spre sfârșitul sec. al XIX-lea fiind comparativ tânără în cadrul disciplinelor de Igienă, îndeosebi, ca domeniu de activitate practică a Serviciului Sanitaro-Epidemiologic de Stat (SSES), iar ulterior a serviciului de medicină preventivă.

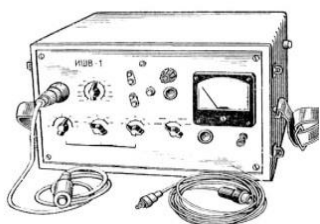
Concomitent, igiena muncii, s-a dezvoltat treptat și ca știință, în funcție de formațiile socio-economice ale fiecărei perioade istorice. În Republica Moldova, inițial, în statul de personal al Stației sanitaro-epidemiologice regionale Chișinău în funcție de medic igienist în igiena alimentației și industriei a fost numit Vladimir Grigorovici, conform ordinului nr. 1 din 02.01.1953. În temeiul Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM din 20 iunie 1953 și respectiv a ordinului Stației sanitaro-epidemiologice regionale Chișinău (nr. 88 din 10.12.1953), ultima se lichidează și se crează din nou Stația Sanitaro-Epidemiologică Republicană (SSER). Sunt transferați în componența SSER și cei 34 de specialiști, printre care și Vladimir Grigorovici.

În anul 1957, s-a creat secția Igiena industrială reprezentând o subdiviziune practică a Stației Sanitaro-Epidemiologice Republicane, în cadrul căreia inițial activa un singur medic igienist, M. Marcenco, care se reconfirmă în funcție de medic igienist în igiena industrială de comun cu un asistent al medicului prin ordinul SSER nr. 29 din 12 februarie 1960, pe care a dirijat-o până în 1965. În scopul fortificării subdiviziunii date în anul 1963, pentru o perioadă de 1,5 ani în funcție de medic în igiena industrială a fost desemnată și Nelly Zimnița, conform ordinului SSER nr.19 din 26.01.1963, care ulterior a fost transferată în

funcție de medic igienist în laboratorul de cercetrare a pesticidelor începând cu 14.09.1964 (ordin nr. 190). Începând cu anul 1965, conform ordinului medicului șef al SSER nr.32 din 11 februarie 1965, secția Igiena industrială avea în structură: șeful secției Reghina Rusanov, medicul igienist M. Marcenco, un inginer superior (V.

Kravțov) și un asistent al medicului igienist, care erau preocupați de supravegherea obiectivelor din ramura industriei și preponderent din agricultură.

ИШБ-1

După aproape un deceniu de activitate, colectivul secției a acumulat multă experiență și ca rezultat a inițiat primele studii ale aspectelor fiziologo-igienice ale procesului de testare și experimentare a mașinilor agricole noi, care se produceau la uzinele din URSS și Uzina de tractoare din Chișinău.

mpreună cu specialiștii de la Stația de experimentare a mașinilor agricole, medicii igienişti certificau locurile de amplasare structurală a mașinilor și echipamentelor agricole destinate muncii în agricultură. Specialiștii din cadrul SSER, efectuau măsurările intensității zgomotului și a vibrației motoarelor cu ajutorul mijloacelor de măsurare: ИШБ-1. Specialiștii din igiena muncii efectuau cercetări fiziologo-ergonomice la locul de muncă al operatorilor.

În 1969 secția a fost completată cu personal de profil igienic conform prevederilor ordinului Ministerului Sănătății al URSS nr. 300 din 29 aprilie 1969 „О штатных нормативах медицинского и инженерно-технического персонала санитарно-эпидемиологических станций”.

Din anul 1971 șefia secției a fost preluată de Mihail Tetelbaum, care a activat în funcția dată până în anul 1992.

În perioada respectivă colectivul secției număra deja 4,5 unități de personal, dintre care: șeful secției de profil igienic (M. Tetelbaum), medicul igienist (I. Ababii), 1,5 unități de ingineri, un asistent al medicului igienist, care au fost aprobate prin ordinul SSER nr. 14-k din 01.02.1971). În anul 1957 secția este redenumită în Igiena muncii.

De rând cu alți tineri specialiști, în perioada 1976-1980, în secția de Igienă a muncii a activat și dl Ion Bahnarel, în cadrul Sanepidului Republican. Ca tânăr specialist a fost inițial responsabil de Igienă a muncii în agricultură, unde a participat la analiza condițiilor de muncă și morbidității, inclusiv profesionale, din ramură, elaborarea suportului normativ și metodic, pregătirea cadrelor, controlul activității instituțiilor teritoriale, elaborarea măsurilor și planurilor de profilaxie a maladiilor cu pierderea temporară a capacității de muncă, în promovarea sănătății. Ulterior, a fost responsabil de laboratorul factorilor fizici, inclusiv mobil, care

Mihail Tetelbaum

făcea un număr impunător de măsurători, preponderent a zgomotului și vibrației, inclusiv pe octave, inclusiv la modelele noi de tehnică agricolă. A inițiat reparația și controlul metrologic centralizat în afara republicii a tehnicii de măsurare a factorilor fizici din instituțiile serviciului. A inițiat analiza automatizată a morbidității cu pierderea temporară a capacității de muncă și a incidenței maladiilor profesionale. A participat la expertiza proiectelor de construcție, la alocarea terenurilor sub construcții, la supravegherea mersului construcțiilor și darea în exploatare a multor unități industriale, cele mai importante fiind: uzina de ciment din Rezina, uzina de producere a

mașinilor de îngrijire a trotuarelor și a uzinei mecanice din Fălești, a uzinei mecanice din Otaci, a uzinei de televizoare din Chișinău, a uzinei "Moldavcabeli" din Bender, a uzinei "Agromaș" din Strășeni, a uzinei de covoare și uzinei de ceramică din Ungheni și a multor altor obiective mai mici". Apoi în anul 1980 a fost numit – ca șef al secției Igiena Radiațiilor și Radioprotecție. În anul 1994 – medic șef adjunct în problemele de igienă, în anul 1995 – vicedirector Centrului Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă, în anul 2000 – este numit viceministru al sănătății, medic șef sanitar de stat din Republica Moldova; în anul 2004 este numit Director General, medic șef sanitar de stat al Republicii Moldova. Ulterior, în anul 2010, a fost numit

Director General la Centrul Național de Sănătate Publică, prim adjunct al medicului șef sanitar de stat al Republicii Moldova. În același an, dl Ion Bahnarel obține titlul de doctor habilitat în medicină, iar în 2011 susține titlul de profesor universitar.

Vasile Iachim

Din anul 1986 în calitate de medic igienist în secția igiena muncii a fost angajat dl Veaceslav Vasilev, care a activat până în anul 2018, inclusiv în funcție de șef secție. Din anul 1988, odată cu reorganizarea instituțiilor științifice de profil medical și crearea Institutului de Cercetări Științifice în Medicina Preventivă și Clinică,

laboratorul a fost reorganizat în Laboratorul igiena și fiziologia muncii, șef Vasile Iachim, dr. șt. med., conferențiar universitar, care a activat în funcția dată până în anul 2012.

Direcțiile principale de cercetări științifice au fost:

- ✓ studierea problemelor de igienă și fiziologie a muncii;
- ✓ sănătatea angajaților în agricultură (pomicultură, tutunărit, mecanizatorii, forme noi de organizare a muncii);
- ✓ în industrie (uzinele de producere a cimentului, confecționarea mobilei);
- ✓ determinarea toxicologică și igienică a acțiunii combinate a pesticidelor asupra organismului;
- ✓ aprecierea igienică și fiziologică a condițiilor de lucru la formele noi de organizare a muncii în agricultură etc.

În temeiul rezultatelor studiilor științifice efectuate specialiștii din laborator au elaborat mai multe recomandări și indicații metodice:

- Recomandări igienice și fiziologice de organizare a regimului de muncă și odihnă conform gradului de greutate și încordare în procesul de lucru și a condițiilor meteorologice;
- Recomandări igienice privind munca femeilor în agricultură și de gestionare a pesticidelor;
- Recomandări de profilaxie a morbidității lucrătorilor din agricultură.

În laborator au mai fost efectuate și cercetări pe teme complexe în baza contractelor economice comandate de întreprinderi, organizații (sisteme integrale de protecție a plantelor, toxicologia pesticidelor, sănătatea populației în relație cu mediul, protecția igienică a bazinelor acvatice ș.a.), rezultatele cărora au fost implementate în activitatea autorităților respective.

Medicii igieniști erau preocupați concomitent de supravegherea și corectitudinea utilizării pesticidelor în agricultură și silvicultură. Din 1963 până în 1995, subdiviziunile din Igiena pesticidelor și toxicologie au suferit mai multe schimbări structurale, atribuțiile funcționale ale acestora fiind ajustate de fiecare dată la cerințele naționale și la situația din domeniile producerii, depozitării și aplicării substanțelor chimice și la impactul lor asupra sănătății populației. Mai mulți specialiști s-au ocupat de aceste probleme, până când în perioada 1977-1983, subdiviziunea Supravegherea pesticidelor a fost dirijată de Pavel Socoliuc (ordin nr. 47-k din 13.04.1977). Din 01.07.1983 (ordinul nr.43-k) până la 07.05.1990 funcția de șef al subsecției Supravegherea pesticidelor, polimerelor și maselor plastice a fost deținută de David Fink, care a fost succedat din 08.05.1990

de Ștefan Constantinovici până la 30.09.1995. După anul 1995, subdiviziunile toxicologice și cele de igienă a pesticidelor și polimerilor au fost conduse de specialiști experimentați și cu renume: Nicolae Opopol, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, dr. hab. șt. med., profesor universitar; Natalia Gontovaia, Tamara Benu, Andrei Vasilos, dr. șt. med., conferențiar-cercetător, Ștefan Constantinovici, David Finc, Pavel Socoliuc, care au contribuit la dezvoltarea și fortificarea acestui compartiment.

REZULTATELE ACTIVITĂȚII SPECIALIȘTILOR DE LA ÎNDEPENDENȚA REPUBLICII MOLDOVA

De la proclamarea independenței Republicii Moldova *în anul 1992*, în funcție de șef ai secției Igiena muncii din cadrul Stației Sanitaro-Epidemiologice Republicane a fost desemnat dl *Veaceslav Vasilev*, care *în anul 1994* a fost precedat de dl *Varfolomei Calmîc*, care a dirijat activitatea subdiviziunii până în anul 1995.

În perioada anilor 1965-1995 specialiștii din Iginena muncii inclusiv și cei din CSP teritoriale utilizau în activitatea cotidiană mai multe tipuri de aparate și echipamente pentru organizarea supravegherii igienice a locurilor de muncă de la diferite obiective din economia națională, care sunt expuse în muzeul ANSP.

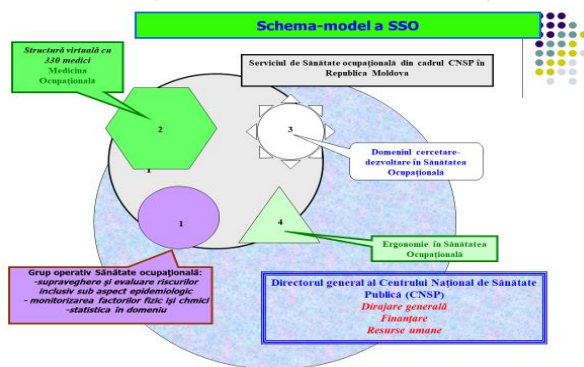
Anul 1995 este considerat un an de cotitură în istoria SSES inclusiv în activitatea secției Igiena muncii. Datorită competențelor manageriale și cunoașterii sistemului de medicină preventivă din țările fostei URSS și din statele europene, dl Mihai Magdei, medic-șef al Stației sanitaro-epidemiologice republicane, în temeiul argumentelor financiar-economice, a insistat asupra

comasării mai multor instituții de profil practic și științific din cadrul Serviciului Sanitaro-Epidemiologic de Stat, care a îmbinat sectoarele practice și științifice într-o singură instituție – Centrul Național Științifico-Practic de Igienă și Epidemiologie (CNȘPIE). Această idee, cu susținerea Ministerului Sănătății, a fost realizată prin Hotărârea de Guvern nr. 529 din 28.07.1995. Astfel, începând cu 01 septembrie 1995, în cadrul sistemului de sănătate al Republicii Moldova a fost instituit CNȘPIE.

În anul 1998 instituția a fost redenumită în Centrul Național Științifico-Practic de Medicina Preventivă (CNȘPMP) prin ordinul MS nr. 29 din 19.06.1998. Începând cu 01 octombrie 1995 a fost inclus Laboratorul științific medicina muncii, care din februarie 1997 a funcționat în componența secției Igiena muncii a CNȘPMP până în anul 2017.

În laborator s-au efectuat cercetări științifice privind studierea eficienței supravegherii sanitare în igiena muncii și eficiența serviciului de patologii profesionale. Ca rezultat în anul 1997 a fost elaborat proiectul Concepției privind fondarea Serviciului medicina muncii în Republica Moldova (care nu a fost promovată) și Recomandările metodice privind metodologia examenelor medicale obligatorii ale angajaților (2006).

În anul 2013 de grupul de lucru intersectorial sub conducerea directorului adjunct la CNSP dl Iurie Pînzaru a fost elaborat un nou Concept privind crearea Serviciului de sănătate ocupațională, evaluat și apreciat de expertul OMS dl Jorma Rantanen, care a fost examinat la ședința Colegiului Ministerului Sănătății la 04.10.2013 și apreciat ca pozitiv, dar ulterior nu a fost promovat de către Ministerul Sănătății. Schema-model a Serviciului de sănătate ocupațională acceptată de expertul OMS și Colegiul Ministerului Sănătății.

La realizările de performanță ale laboratorului științific au contribuit cercetătorii științifici prof. și conferențari V. Vangheli, V. Iachim, M. Godorozea, F. Avraman, V. Bebîh, A. Ferdohleb și mulți alți colaboratori. **În structura practică a secției Igiena muncii în anul 1995**, șef secție Igiena muncii este desemnat dl **Victor Băbălău**,

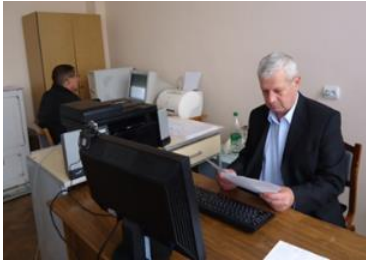
Victor Băbălău

care avea o experiență vastă în domeniul Igienii și care activase mai mulți ani în funcție de medic șef adjunct al SSER/CRIE pe problemele de Igienă. Pentru activitatea fructuoasă pe parcursul activității și pentru calitățile sale deosebite, dlui Băbălău Victor i s-au conferit diplome de onoare și mulțumiri ale Ministerului Sănătății inclusiv înscris în cartea de onoare a CNSP (2006).

Dl V. Băbălău a fost unul din autorii și coautorii, care a participat nemijlocit la elaborarea, aprobarea și implementarea a mai multor acte normativ-igienice și metodice la capitolul Igiena muncii, care au servit la îmbunătățirea activității specialiștilor din domeniul Igienii muncii precum:

- Ordinul Ministerului Sănătății al RM nr. 132 din 17.06.1996 *privind examenele medicale obligatorii la angajare în muncă și periodice ale lucrătorilor care sunt supuși acțiunii actorilor nocivi și nefavorabili.*
- Reguli și normative sanitaro-epidemiologice de stat *pentru întreprinderile de fabricare a amestecurilor asfaltice*, nr. 01.9.11.96 din 25.09.1998;
- Regulament și norme igienice *privind condițiile de muncă, organizarea regimului de muncă și odihnă a persoanelor ce lucrează cu terminalele video, mașini personale de calcul*, nr.06.5.30 din 09.11.1999
- Reguli și norme igienice *pentru întreprinderile de transport auto și auto-service*, nr. 06.5.3.40 din 20.11.2001
- Reguli și norme sanitare *privind cultivarea și prelucrarea postrecoltară a tutunului*, nr. 06.10.3.53 din 20.11.2003
- Reguli și normative sanitaro-epidemiologice de stat *pentru microîntreprinderile de producere și prestare a serviciilor populației*, nr. 06.10.3556 din 27.09.2004;
- Reguli și normative sanitaro-epidemiologice de stat *pentru microîntreprinderile de producere și prestare a serviciilor populației*, nr. 55 din 27.09.2004;

- Indicații metodice *evaluarea igienică a factorilor mediului ocupațional și a procesului de muncă. Criteriile și clasificarea condițiilor de muncă*, nr. 01.10.32.3-1 din 10.03.2008;
- Recomandări metodice *evaluarea nivelului de zgomot pe teritoriul zonei rezidențiale, în încăperile edificiilor locative și publice*, nr.1 din 12.02.2010;

Iularji Constantin, Anatolii Malfi

Este de menționat că, echipa de specialiști condusă de dl V. Băbălău și-a adus un aport deosebit la elaborarea, aprobarea și implementarea ordinului comun al Biroului Național de Statistică, Ministerului Sănătății și Consiliului Național al sindicatelor din Moldova nr.10/114/438 din a. 1996 *Despre aprobarea raportului de stat nr. 16-itm „Raport privind cauzele incapacității temporare de muncă a salariaților”*.

Pentru munca asiduă depusă pe parcursul a 55 ani de activitate dl. V. Băbălău a fost apreciat de către conducerea Ministerului Sănătății, Guvernului Republicii Moldova inclusiv, deține insigna „Eminent al Ocrotirii Sănătății” (a. 1981), multe aprecieri inclusiv includerea în Cartea de Onoare a CNSP (a. 2006). În anul 1992 în cadrul secției Igiena muncii se crează Laboratorul factorilor fizici la care șef de

laborator este numit dl Constantin Iularji, care activează până în prezent. În componența laboratorului au activat specialiști competenți în domeniu, ca: A. Malfi, I. Jâmbei, G. Butacov, Maria Nicolăescu, Maria Borș.

În perioada 2002-2010 în laboratorul științific s-au realizat cercetări științifice dedicate „Muncii și sănătății lucrătorilor medicali” (echipele de Asistență Medicală Urgentă (AMU), lucrătorilor medicali din chirurgia de

De la stânga spre dreapta, medicii igienişti: Ion Jâmbei, Ștefan Constantinovici, Constantin Iularji, Anatolii Malfi, 1985

AMU, medicilor de familie. În baza evaluării factorilor de risc profesional, modificărilor funcționale ale organismului în procesul de muncă și a stării de sănătate a lucrătorilor medicali au fost elaborate Recomandări metodice *privind ameliorarea condițiilor de muncă și fortificare a sănătății lucrătorilor medicali*

de specialitate. Rezultatele cercetărilor științifice sunt reflectate în publicații științifice și rapoarte la congrese și alte forumuri științifice.

În anul 2011, secția Igiena muncii și Laboratorul factorilor fizici a fost transformată în secția sănătate ocupațională (SSO) cu excluderea Laboratorului științific medicina muncii din statele SSO, care devine structură separată în cadrul Direcției știință și inovare.

Din anul 2012, **dl Veaceslav Vasilev** devine șef secție sănătatea ocupațională iar

De la dreapta la stânga: V. Vasilev, V. Băbălău, C. Iularji, A. Malii (anul 2011)

ulterior în legătură cu crearea Agenției Naționale pentru Sănătate Publică (Hotărîrea Guvernului nr.705 din 06.09.2017) și conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr 1090 din 18.12.2017 *cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Sănătate Publică* secția sănătate

ocupațională și Centrul siguranță chimică și toxicologie se reorganizează în **secția Sănătatea ocupațională, siguranță chimică și toxicologie**, care este dirijată de dl V. Vasilev **până în anul 2018** Statul de personal a grupului operativ din Sănătatea ocupațională în perioada 2012-2018, consta din 3,5 unități: V. Vasilev-șef secție, V. Băbălău – medic igienist, A.Tcaci– medic igienist, Rodica Molnic – asistentă (0,5). Totodată, în Laboratorul controlul factorilor fizici, erau 6,5 unități, unde activau: C. Iularji – șef laborator, A. Malii – medic igienist, Gh. Butacov – inginer coordonator, A.Gaitu – tehnician, Rodica Molnic – asistentă (0,5).

Sarcinile prioritare în activitatea secției

- ✓ Perfectarea legislației sanitare în domeniul sănătății ocupaționale.
- ✓ Delimitarea competențelor și asigurarea colaborării între Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în domeniul sănătății și securității în muncă.
- ✓ Îmbunătățirea protecției medico-sanitare a muncitorilor și ridicarea responsabilității patronilor/managerilor pentru crearea condițiilor sănătoase și inofensive de muncă

- ✓ Supravegherea calității și eficacității examenelor medicale a lucrătorilor la angajare și periodice pentru depistarea și diagnosticarea la timp a bolilor profesionale și celor legate de profesie
- ✓ Evaluarea sănătății populației în relație cu acțiunea factorilor dăunători din mediul de producere
- ✓ Implementarea monitoringului socio-igienic privind condițiile de muncă și sănătatea angajaților în ramurile de bază ale economiei naționale;
- ✓ Promovarea sănătății populației în legătură cu acțiunea factorilor fizici. Elaborarea și publicarea broșurilor, agendelor, ghidurilor practice etc.

În perioada menționată specialiștii secției au participat la elaborarea unui șir de acte normative în domeniul sănătății ocupaționale și siguranței chimice, inclusiv prin armonizarea lor la cerințele legislației europene:

1. Hotărârea Guvernului nr. 324 din 30.05.2013 *cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind cerințele de sănătate și securitate pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici la locul de muncă.*
2. Hotărârea Guvernului nr. 606 din 02.09.2015 *pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind protecția sănătății populației și angajaților împotriva riscurilor asociate funcționării stațiilor de alimentare cu produse petroliere.*
3. Hotărârea Guvernului nr. 1025 din 07.09.2016 *pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc.*
4. Hotărârea Guvernului nr. 1282 din 29.11.2016 *pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind modul de cercetare și stabilire a diagnosticului de boală (intoxicație) profesională.*

Totodată, s-a elaborat și mecanismul de implementare a Hotărârilor Guvernului prin ordinile Ministerului Sănătății:

1. Ordinul MS RM nr.1347 din 27.11.2013 *privind punerea în aplicare a Regulamentului sanitar aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 324 din 30.05.2013 cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind cerințele de sănătate și securitate pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici la locul de muncă.*

2. Ordinul MS RM nr. 1274 din 17.11.2014 *privind punerea în aplicare a Hotărârii Guvernului nr. 362 din 27.05.2014 cu privire la Cerințele minime privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor pentru sănătatea și securitatea lor generate sau care pot fi generate de expunerea la zgomot, în special împotriva riscurilor pentru auz.*
3. Ordinul MSMPS nr. 884 din 29.10.2015 *cu privire la implementarea Hotărârii Guvernului nr.606 din 02.09.2015.*
4. Ordinul MS RM nr.482 din 20.06.2016 *cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii Guvernului nr. 584 din 12.05.2016 privind Cerințele minime de securitate și sănătate în muncă pentru manipularea manuală a încărcăturilor care prezintă riscuri pentru lucrători, în special de producere a unor afecțiuni dorsolombare.*
5. Ordinul MS nr. 1013 din 16.12.2016 *cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii Guvernului nr. 1025 din 07 septembrie 2016 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc.*
6. Ordinul MSRM nr. 97 din 14.02.2017 „Cu privire la realizarea Hotărârii Guvernului nr. 1282 din 29-11-2016.

Din 1 iunie 2018 secția **Sănătate ocupațională, siguranță chimică și toxicologie** 2018 conform prevederilor Hotărârii Guvernului *cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Sănătate Publică* nr. 1090 din 18.12.2017 devine subdiviziune din subordinea **Direcției protecția sănătății publice**, condusă de **Iurie Pînzaru**, șef Direcție, cu statut de funcționar public, iar Veaceslav Vasilev devine șef secție cu statut de funcționar public și Tatiana Manceva- specialist principal cu statut de funcționar public;

În secția nou fondată activau: Gheorghe Prașca (medic în patologii profesionale) Lilia Grier, Vitalie Vasilița, Victoria Boldescu -medici igieniști, responsabili de compartimentul sănătatea ocupațională.

Iurie Pînzaru
dr. șt. med., conf. univ.

Veaceslav Vasilev

Tatiana Manceva

Responsabili de compartimentul siguranța chimică și toxicologie sunt medicii igieniști - Elena Sanduleac, Olga Irimca, Gheorghe Țurcanu. În acelaș an este angajat tânărul specialist Eugen Aramă.

În anul 2019 statele de personal ale secției se mai completează cu cadre tinere și energice: Kristina Sfîncă, Svetlana Gherciu-Tutuescu, Elena Apostu, Daria și Roman Corețchi, care imediat se încadrează în activitățile cotidiene ale subdiviziunii, în a. 2020 este angajată în secție tânăra specialistă Elena Bucata.

Este important de evidențiat tinerii specialiști - Kristina Sfîncă, Roman Corețchi, Elena Bucata, care sunt energici, plini de entuziasm, aduc un suflu nou de idei, dedică mai multă energie, pasiune și timp fiecărei activități conform atribuțiilor de bază cât și în afara lor. Se implică activ și participă cu publicații la forurile științifice internaționale, reviste științifice naționale și internaționale, își aduc contribuția la elaborarea ghidurilor practice, materialelor informaționale etc. în vederea dezvoltării domeniului de competență și promovării sănătății și educației pentru sănătate.

Kristina Sfîncă - capacitate de analiză și sinteză, demonstrează cunoștințe și abilități profesionale în domeniul siguranței chimice și toxicologiei. Publicații: 11 articole în reviste științifice naționale și internaționale, 10 teze la forurile științifice internaționale, coautor a 4 Ghiduri practice/metodologie, un certificat de înregistrare a dreptului de autor și drepturilor conexe și un Brevet de invenție *Metodă de diagnostic al intoxicațiilor acute de etiologie chimică*. Participarea la ateliere regionale la nivel național în domeniul Notificării, cercetării și monitorizării intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică.

Roman Corețchi - un membru activ al echipei de lucru, combină lucrul individual cu cel în echipă pentru a obține performanțe optime. Publicații: 4 articole în revistele științifice naționale *Arta Medica*, *Cronica Sănătății Publice*. Participarea la cursul de formare a antrenorilor în domeniul urgențelor CBRN

(Chemical, biological, radiological and nuclear), cu deplasarea în Tbilisi, Georgia, la atelierului de lucru - microplastice și o singură sănătate cu deplasare în Tirana, Albania.

Elena Bucata - A participat activ la diferite evenimente naționale și internaționale. Este autor și coautor a 27 de publicații științifice. Bursier Fogarty Colegiu de Sănătate Publică, Universitatea din Iowa, Iowa City, SUA, finanțat de Fogarty International Center, National Institutes of Health.

Totodată, în a. 2019 după eliberarea din funcție a dlui V. Vasiliev, în legătură cu schimbarea locului de trai, doamnelor Sv. Gherciu-Tutuescu și T.Manceva prin ordinul Directorului ANSP li s-au atribuit responsabilitățile organizatorice pentru compartimentele sănătate ocupațională și respectiv siguranță chimică și toxicologie.

Sarcina prioritară a secției constă în managementul serviciilor în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei, coordonând metodologic activitatea de specialitate.

Svetlana Gherciu-Tutuescu

Atribuțiile de bază ale specialiștilor secției

1. Acordarea suportului organizator-metodic, consultativ și practic specialiștilor instituțiilor de sănătate publică teritoriale, persoanelor fizice și juridice în problemele sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei.
2. Participarea la elaborarea și promovarea actelor legislative și normative, programe naționale, indicațiilor metodice, ghidurilor practice etc. în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei.
3. Participarea în comun cu specialiștii altor subdiviziuni la depistarea, evidențierea și estimarea factorilor chimici din mediul înconjurător și de trai, care influențează sănătatea populației.
4. Monitorizarea mediului de muncă și a sănătății angajaților în relație cu factorii din mediul ocupațional (morbiditatea cu incapacitate temporară de muncă și profesională, invaliditatea, rezultatele examenelor medicale a persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc).
5. Participarea la cercetarea cazurilor de boli (intoxicații) profesionale, intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică și evidența cazurilor confirmate.
6. Participarea la avizarea sanitară a produselor și serviciilor cu impact asupra sănătății publice în următoarele domenii de competență:
 - 1) a substanțelor chimice, inclusiv produse de uz fitosanitar și a fertilizanților;
 - 2) a documentelor de proiectare, a tehnologiilor de producere a produselor nealimentare, a produselor și amestecurilor, în compoziția cărora sunt incluse substanțe chimice (instrucțiuni tehnologice, Standardelor de Firmă etc.);
 - 3) a proiectelor de construcție/reconstrucție/replanificare a obiectivelor și a tehnologiilor de producere din domeniul sănătății ocupaționale;
7. Elaborarea complexului de acțiuni adecvate și coordonate, ca răspuns la provocările în urgențele de sănătate publică.
8. Participarea la pregătirea postuniversitară și instruirea profesională a medicilor și asistenților ce activează în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei (seminare, lecții practice, ateliere de lucru, cicluri de perfecționare la catedra de perfecționare a USMF „Nicolae Testemițanu”).

9. Promovarea sănătății și educația populației în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei.
10. Colaborarea cu autoritățile de resort: Inspectoratul de Stat al Muncii, Organizația Internațională a Muncii, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Mediului, Inspectoratul General pentru Situații de urgență, OMS, alte autorități de profil, în domeniul managementului și asigurării sănătății angajaților, siguranței produselor chimice, inclusiv executării unor proiecte comune în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței substanțelor chimice și toxicologiei.
11. Gestionarea registrelor:
 - 1) Intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică;
 - 2) Bolilor (intoxicațiilor) profesionale.
12. Organizarea și administrarea bazei naționale de date privind statisticile de sănătate ocupațională, siguranță chimică și toxicologie.
13. Subdiviziunea este desemnată în calitate de Centru național de comunicare toxicologică în cadrul ANSP.

**Cadrul normativ elaborat de specialiștii Secției sănătatea ocupațională,
siguranța chimică și toxicologie**

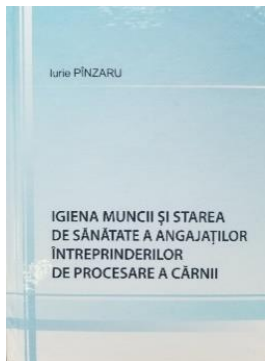
1. Ordinul MSMPS nr. 348 din 19.03.2019 *cu privire la notificarea, cercetarea și monitorizarea cazurilor de intoxicații acute neprofesionale exogene de etiologie chimică în Republica Moldova.*
2. Ordinul MSMPS nr. 287 din 19.03.2020 *cu privire la evaluarea igienică a factorilor mediului ocupațional și a procesului de muncă.*
3. Ordinul MSMPS nr. 315 din 25.03.2020 *cu privire la măsurile cheie pentru prevenirea infecției COVID-19 la locul de muncă.*
4. Ordinul MSMPS nr.1304 din 30.12.2020 *cu privire la aprobarea Ghidului practic „Coronavirus: managementul riscului de covid-19 la locul de muncă.*
5. Ordinul MSMPS și ANSA nr. 237/127 din 19.03.2021 *cu privire la organizarea Săptămânii Naționale de promovare a sănătății prin aplicarea rațională a produselor de uz fitosanitar (pesticidelor).*
6. Ordinul ANSP și IGSU nr. 65/67 din 15.04.2021 *cu privire la notificarea și monitorizarea cazurilor de intoxicații acute cu gaze/produse ale arderii pe teritoriul Republicii Moldova.*

7. Ordinul MSMPS nr. 474 din 25.05.2021 *cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru implementarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 161/1985 privind serviciile de sănătate ocupațională.*

În anul 2021 la nivelul legislativului Republicii Moldova se aprobă *Legea nr. 18 din 04.03.2021 pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 161 privind serviciile de sănătate ocupațională.* Ratificarea și implementarea de către Republica Moldova a Convenției va contribui la perfecționarea legislației în domeniu și prin urmare la soluționarea mai multor probleme cu care se confruntă actualmente salariații și anume: identificarea și evaluarea riscurilor de expunere a lucrătorilor la locul de muncă; monitorizarea factorilor de mediu și a operațiunilor de producție care le-ar putea afecta sănătatea; participarea în procesul de examinare și analiză a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale; care are scop protecția sănătății salariaților (lucrătorilor) în caz de boală, boli profesionale și accidente de muncă. Totodată va facilita acordarea serviciilor de sănătate în muncă în cadrul instituțiilor și a întreprinderilor, în scopul protecției sănătății angajaților.

ELABORĂRILE SPECIALIȘTILOR SECȚIEI ÎN PERIOADA ANILOR 2018-2022

Nr. d/o	Publicații	
1.	<i>Monografii/capitole în monografii</i>	2
2.	<i>Ghiduri practice</i>	8
3.	<i>Articole în reviste naționale</i>	37
4.	<i>Articole în reviste internaționale</i>	11
5.	<i>Rapoarte publicate/teze ale comunicărilor la congrese, conferințe, simpozioane, în culegeri</i>	71
6.	<i>Materiale informaționale (pliante, postere)</i>	4

MONOGRAFIA "IGIENA MUNCII ȘI STAREA DE SĂNĂTATE A ANGAJAȚILOR ÎNȚREPRINDERILOR DE PROCESARE A CĂRNII"

Autor: **Iurie Pînzaru**, dr. șt. med., conf. univ.

Monografia este dedicată igienei muncii angajaților întreprinderilor de procesare a cărnii și include particularitățile igienice ale factorilor de risc profesional din mediul ocupațional și este destinată specialiștilor din cadrul Serviciului de supraveghere de stat a sănătății publice, Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, studenților Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”, dar și agenților economici din domeniul de procesare a cărnii.

MONOGRAFIA "INTOXICAȚIILE ACUTE EXOGENE DE ETIOLOGIE CHIMICĂ LA COPII"

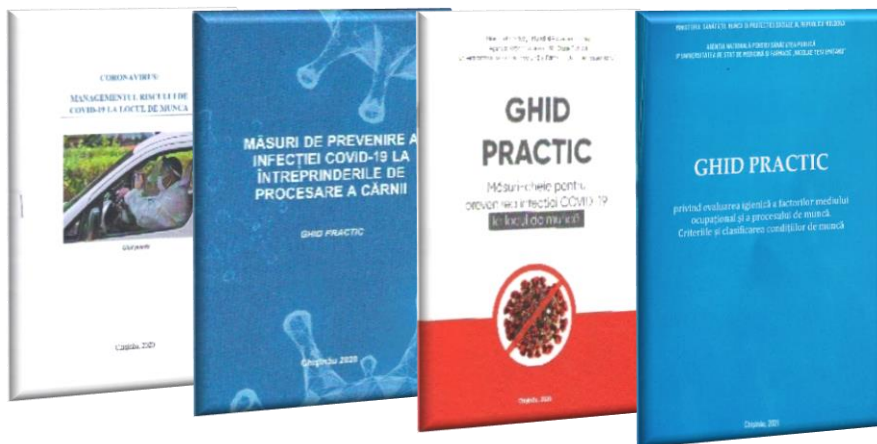
Autorii: **Iurie Pînzaru**, dr. șt. med., conf. univ., **Tatiana Manceva**, master în sănătate publică, doctorandă, **Ana Oglinda** dr. șt. med., conf. univ., IMSP Institutul Mamei și Copilului, **Grigore Friptuleac**, dr. hab. în științe medicale, academician al Academiei de Științe Medicale din Moldova și alți coautori.

Monografia scoate în evidență caracteristica intoxicațiilor acute exogene de etiologie chimică la copii și este destinată publicului larg, profesorilor din instituțiile de învățământ preuniversitar, lucrătorilor medicali inclusiv din asistența medicală primară, polițiștilor de sector, dar și studenților, rezidenților Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”. Lucrarea prezintă o direcție nouă, care include acțiuni în elaborarea măsurilor de prevenire a unor cazuri de intoxicații acute exogene de etiologie chimică în rândul copiilor, inclusiv de prevenire a cazurilor suicidale. Sunt descrise clasele de pericol a substanțelor/produselor chimice, care prezintă un risc sporit pentru starea de sănătate a copilului.

La fel în cadrul secției au fost elaborate un șir de Ghiduri practice destinate specialiștilor din domeniul sănătății publice, medicilor instituțiilor medico-sanitare publice, agenților economici care gestionează substanțe chimice, cadrelor didactice, personalului din instituțiile pentru copii, părinților și populației generale, mass-media.

1. Ghid practic „Privind evaluarea igienică a factorilor mediului ocupațional și a procesului de muncă. Criteriile și clasificarea condițiilor de muncă”
2. Ghid practic „Măsuri – cheie pentru prevenirea infecției COVID-19 la locul de muncă”
3. Ghid practic „Coronavirus:Managementul riscului de COVID-19 la locul de muncă”
4. Ghid practic „Măsuri de prevenire a infecției COVID-19 la întreprinderile de procesare a cărnii”

5. Ghid practic „Metodologie privind organizarea activităților de comunicare și informare în prevenirea intoxicațiilor acute exogene de etiologie chimică”, aprobat prin Ordinul de implementare al MSMPS nr. 1281 din 29.12.2020.
6. Ghid practic „Cerințe igienice în gestionarea produselor chimice”, aprobat prin Ordinul de implementare al MSMPS nr. 1280 din 29.12.2020.
7. Ghid practic „Prevenirea și conduita accidentelor chimice în condițiile habituale”.

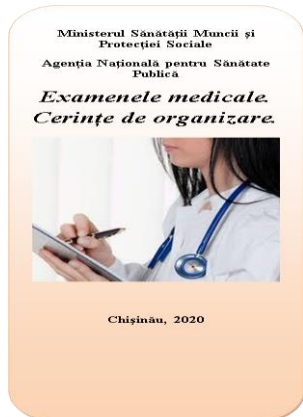
8. Ghid practic „Evaluarea riscurilor chimice asupra sănătății publice: set de instrumente”.

Materiale informaționale (pliante, postere)

▪ *Pliante:*

- 1) „Examenele medicale. Cerințe de organizare”
- 2) „Stresul la locul de muncă: cauzele și metodele de combatere!”.

6. Al XX-lea Congres Național de Medicina Muncii „Perspective și provocări în Medicina Muncii, cu tematica: Perspective și provocări în implementarea convenției 161/1985 OIM privind serviciile de sănătate ocupațională în Republica Moldova.
7. Al 2-lea Congres panelenic cu privire la „Medicina ocupațională și a mediului”, 2021.
8. Cea de-a 4 Conferință internațională din New York „Evoluția tendințelor în cercetare interdisciplinară și practici”, 2021, New York City, SUA, participarea cu rezumatul „Monitoring and evaluation of surface water quality used for drinking purposes in the Republic of Moldova”.
9. National Conference with International participation the One Health approach in a Changing World, 4-5 noiembrie 2021.
10. Conferința națională cu participare internațională „Apa și Sănătatea: Realizări și Provocări” – 2022.
11. III Всеукраинская научно-практическая конференция „СОЦИАЛЬНО-ЭТИЧЕСКИЕ И ДЕОНТОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ МЕДИЦИНЫ” на базе Запорожского государственного медицинского университета, г. Запорожье, Украина, 2022.
12. International conference of Erasmus+“Doctoral Programs of Public Health and Social Science”, Yerevan State Medical University, 2022.
13. The 16th International Congress of Toxicology (ICTXVI), Maastricht, 2022.

Participarea la Expozițiile Naționale și Internaționale

	Denumirea invenției	Autori	Rezultatele participării
Pro Invent, 2017, Cluj-Napoca, 22-24.03.2017	Dezvoltarea toxicologiei experimentale in Republica Moldova	Iurie Pinzaru, Gheorghii Țurcanu, Raisa Sîrcu, Elena Jardan, Tatiana Manceva	Diploma de excelență și medalia de aur
Inventica 2017, Iași, 28-30.06.2017			Universității politehnice din București Diploma și medalia de aur
Infoinvent, 2017, Chișinău, 15-18.11.2017			Diploma și medalia de bronz Diploma de excelență a UMF "Iuliu Hațieganu", Cluj-Napoca

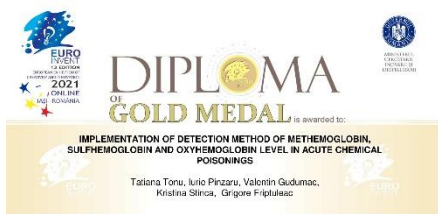
Inventica 2017, Iași, 28- 30.06.2017	Igiena muncii lucrătorilor gospodariilor țărănești	Grigore Friptuleac, Iurie Pînzaru	Diploma și medalia de aur
Infoinvent, 2017, Chișinău, 15- 18.11.2017	Evaluarea condițiilor de muncă și a stării de sănătate a angajaților întreprinderilor de procesare a cărnii	Pînzaru Iurie	Diplomă de excelență a Universității Regele Mihai I al României, Timișoara, Premiul pentru Excelență a Institutului Național de inventică, Iași Diploma de excelență a UMF "Iuliu Hațieganu", Cluj-Napoca Diploma de excelență a USMF "N.Testemițanu", Chișinău
Pro Invent 2018, Cluj- Napoca, 21- 23.03.2018	Metodă de investigare a serurilor sanguine la markerii hepatitei virale E la angajații întreprinderilor de procesare a cărnii	Iurie Pînzaru, MD, PhD; Constantin Spînu, MD, DHM; Maria Isac, MD, PhD; Octavian Sajin, MD, PhD; Ala Halacu, MD	Diploma de excelență și medalia de aur cu mențiune specială-pentru. Iurie Pînzaru Diplomă de excelență și Premiul special a Universității Regele Mihai I al României din Timișoara, România. Diplomă de excelență și Premiul special a Universității Tehnologice din Lodz, Polonia. Premiul special a Romanian Association for Alternative Technologies ARTA, Sibiu, România. Diplomă și medalia de aur a Universității "Ștefan cel Mare", Suceava, România. Diplomă de excelență a USMF "Nicolae Testemițanu", Chișinău. Diplomă de excelență a Asociației Iustin Capră, România.

			Diploma de Excelență a Universității de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara Diplomă de excelență a Forului Inventatorilor Români, Iași, România
Salonul de Invenții și inovații "Traian Vuia", 2018, Timișoara, 14-15.06.2018	Metodă de investigare a serurilor sanguine la markerii hepatitei virale E la angajații întreprinderilor de procesare a cărnii	Iurie Pînzaru, MD, PhD; Constantin Spînu, MD, DHM; Maria Isac, MD, PhD; Octavian Sajin, MD, PhD; Ala Halacu, MD	Diplomă și medalia de aur
	Evaluarea condițiilor de muncă și a stării de sănătate a angajaților întreprinderilor de procesare a cărnii	Iurie Pînzaru, MD, PhD	Diplomă și medalia de bronz
Pro Invent 2019, Cluj-Napoca, 20-22.03.2019	Igiena muncii și starea de sănătate a angajaților întreprinderilor de procesare a cărnii (Monografie, Chișinău, 2018)	Iurie Pînzaru	Diploma de excelență și medalia Pro Invent Diploma de excelență a Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Mașini și instalații destinate agriculturii și Industriei Alimentare-INMA București Diploma de excelență a Universității Agronomice și Medicină Veterinară din București Diploma de excelență a Companiei Hofigal Diploma of excellence Romanian Inventors Forum Diploma de excelență a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului "REGELE MIHAI I AL

			ROMÂNIEI" din Timișoara
	Development of the original method of identification of hepatitis E marher in popilation contingents with increased risk of infection, especially at enterprises of meat processing in Republic of Moldova	Iurie Pînzaru	Special prize Lodz University of Technology
Salonul de Invenții și inovații "Traian Vuia", 2019, Timișoara, 14.06.2019	Igiena muncii și starea de sănătate a angajaților Întreprinderilor de procesare a cărnii	Iurie Pînzaru	Diplomă și medalia de Aur
Inventica 2019, Iași, 26-28.06.2019	Perfecționarea diagnosticului igienic a intoxicațiilor acute neprofesionale de etiologie chimică	Iurie Pînzaru, Tatiana Manceva	Diploma of Excellence Medal Inventica 2019 Diploma de excelență a Asociației specialiștilor de Industrie Alimentară din România Certificate of Excellence Association of Inventors Justin Capră
	Оригинальные системы лабораторной диагностики вирусного гепатита Е, внедренные в мясоперерабатывающую промышленность Молдовы	Iurie Pînzaru	Diploma, SODINEXPO LLC, Moscow, Federația Rusă
Infoinvent, 2019, Chișinău, 20-23.11.2019	Metodă de diagnostic al hepatitei virale B la persoanele cu expunere profesională	Constantin Spînu, Iurie Pînzaru, Octavian Sajin, Igor Spînu, Maria Isac,	Diplomă și medalia de aur a AGEPI

		Aliona Miron, Angela Roșca, Victor Pânteia, Veaceslav Guțu	
	Procedura de testare la markerii hepatitei virale B la persoanele cu expunere profesională	Iurie Pînzaru	Awards a Special Prize Romanian Association for Alternative Technologies A.R.T.A. Sibiu
EUROINV ENT 2020, Iași, 21- 23.05.2020	Method of acute chemical poisonings diagnosis.	Iurie Pinzaru, Valentin Gudumac, Tatiana Tonu, Kristina Stinca, Constantin Spinu.	Diplomă și medalia de argint
Inventica 2020, Iași, 29- 31.07.2020	Method for identifying of the AgHbs marker in humans blood serum	Spînu Constantin, Isac Maria, Sajin Octavian, Spînu Igor, Pînzaru Iurie, Donos Ala, Tovba Lidia.	Medal and Diploma of Achievement
	Method of acute chemical poisonings diagnosis	Iurie Pinzaru, Valentin Gudumac, Tatiana Tonu, Kristina Stinca, Constantin Spinu.	Silver Medal and Diploma of Achievement
Salonul de Invenții și inovații "Traian Vuia", 13- 15.10.2020	Method of determination of methemoglobin, sulfhemoglobin and oxyhemoglobin levels for acute chemical poisonings diagnosis	Iurie Pinzaru, Valentin Gudumac, Tatiana Tonu, Kristina Stinca, Grigore Friptuleac	Gold Medal and Diploma of Achievement
	Metoda de organizare a activităților Centrului de Informare Toxicologică în Republica Moldova	Tatiana Tonu, Iurie Pînzaru, PhD, Kristina Stîncă	Medalie de Argint și Diplomă

EURO INVENT, 2021 (online) Iasi, 20-22.05.2021	Implementation of detection method of Methemoglobin, Sulfhemoglobin and oxyhemoglobin level in Acute Chemical Poisonings	Tatiana Tonu, Iurie Pînzaru, Valentin Gudumac, Kristina Stinca, Grigore Friptuleac	Diploma of Gold Medal
	The method of organizing activities of the Poisons Control Center in the Republic of Moldova	Iurie Pînzaru, Tatiana Tonu, Kristina Stinca, Grigore Friptuleac, Ana Oglindă	Diploma of Silver Medal
Pro Invent, Cluj-Napoca, 20-22.10.2021	Metoda de diagnostic a intoxicațiilor acute exogene de etiologie chimică în Republica Moldova/Method of exogenous acute chemical poisonings diagnosis in the Republic of Moldova.	Iurie Pînzaru, Valentin Gudumac, Tatiana Tonu, Kristina Stîncă, Vladimir Bernic, Ana Oglinda, Constantin Spînu.	Silver Medal
	Metoda de monitorizare digitală a Centrului de Control Toxicologic în acordarea răspunsului rapid la intoxicații chimice/Method of digital monitoring of the Toxicological Control Center in providing rapid response to chemical poisonings.	Tatiana Tonu, Iurie Pînzaru, Kristina Stîncă, Ana Oglinda.	Silver Medal
Pro Invent, Cluj-Napoca, 26-28.10.2022	METHODS OF PREVENTION AND CONTROL OF HOUSEHOLD CHEMICAL ACCIDENTS	Iurie Pînzaru, Kristina Stîncă, Vladimir Bernic, Grigore Friptuleac, Tatiana Tonu	Diplomă de Excelență și Medalie de Aur Excellence Award and Gold Medal The National Institute for Research & Development in Chemistry and Petrochemistry

Efortul depus pentru realizarea cercetărilor științifice în domeniul siguranței chimice și toxicologiei a fost apreciat cu Medalii de Aur, o Medalie de Bronz, Medalie de Argint și Diplome de Excelență la Expozițiile internaționale PRO INVENT, INVENTICA, EURO INVENT „TRAIAN VUIA”.

Organizarea și desfășurarea Capmaniilor Naționale în domeniul promovării sănătății prin gestionarea adecvată a produselor chimice.

Începând cu anul 2016, anual, în a doua săptămână a lunii septembrie, în scopul intensificării acțiunilor de comunicare, informare și educare a populației cu referire la prevenirea intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică, Agenția Națională pentru Sănătate Publică a inițiat Săptămâna de prevenire a intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică (IANEEC) cu implicarea largă a specialiștilor din subdiviziunile teritoriale ale ANSP, din instituțiile medico-sanitare publice, instituțiile de învățământ etc.

La fel din anul 2016, anual, în săptămâna a treia a lunii martie, ANSP organizează Săptămâna Națională de promovare a aplicării raționale a pesticidelor, iar din anul 2021, evenimentul dat se desfășoară de comun cu specialiștii Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, conform ordinului MSMPS și ANSA nr. 237/127 din 19.03.2021.

Un eveniment important reprezintă **Săptămâna Internațională de prevenire a intoxicației cu plumb**, organizată în peste 70 de țări începând cu anul 2013, anual în ultima săptămână din octombrie.

În Republica Moldova, această săptămână derulează din 2013 fiind organizată de către specialiștii ANSP cu implicarea specialiștilor din subdiviziunile teritoriale, instituțiilor medico-sanitare publice, producătorilor de vopsele, profesorilor din instituțiile de învățământ, elevilor, ONG-urilor.

ZIUA MONDIALĂ A SECURITĂȚII ȘI SĂNĂTĂȚII ÎN MUNCĂ

În scopul promovării siguranței și sănătății la locul de muncă în rândul angajaților specialiștii secției organizează anual diverse acțiuni precum: organizarea ședințelor on-line cu implicarea

reprezentanților Organizației Internaționale a Muncii, Inspectoratul de Stat al Muncii, Confederația Națională a Sindicatelor, Confederația Națională a Patronatelor din RM, transmiterea mesajelor în adresa angajaților și angajatorilor prin intermediul posturilor de TV/radio, organizarea și montarea cu ajutorul agenților economici a filmulețelor, organizarea flash-mobului și multe activități consacrate acestor evenimente, elaborarea suportului informativ pentru specialiștii CSP Teritoriale, perfectarea pliantelor etc.

Colectivul Secției se mândrește cu cei 3 doctori în științe medicale, care au completat lista savanților în domeniul siguranței chimice și toxicologiei:

1. **Mariana Zavtoni-** *Supravegherea de stat a sănătății populației în condițiile de aplicare a pesticidelor în agricultură*, 2018 conducător științific, Nicolae Opopol, dr.hab. în med., profesor universitar, MC al AȘM.
2. **Elena Jardan-** *Estimarea igienică a conținutului de plumb în factorii de mediu și posibilități de reducere a riscului asociat pentru sănătate*, 2018, conducător științific, Nicolae Opopol, dr.hab. în med., profesor universitar, MC al AȘM.
3. **Gheorghii Țurcanu-** *Expunerea populației Republicii Moldova la mercur și posibilitățile de reducere a riscului pentru sănătate*, 2022, conducători științifici, Ion Bahnarel, dr.hab. în med., profesor universitar, Eleonora Dupouy, doctor în științe tehnice, conferențiar universitar.

Este de menționat, că sub conducerea doctorului în științe medicale, conferențiarului universitar, Iurie Pînzaru, alți patru specialiști din cadrul secției își fac studiile prin doctorantură:

- ✓ **Tatiana Tonu (Manceva)** - *Evaluarea igienică a intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică*
- ✓ **Kristina Sfîncă** - *Estimarea igienică a factorilor de risc și a calității vieții profesionale a lucrătorilor medicali din serviciul de asistență medicală urgentă prespitalicească.*
- ✓ **Elena Bucata** - *Estimarea igienică a factorilor de risc profesional și a stării de sănătate a angajaților din industria confecțiilor.*
- ✓ **Roman Corețchi** - *Evaluarea igienică a riscurilor pentru sănătatea publică condiționate de expunerea la perturbatorii endocrini*

În anul 2019 au absolvit Școala de management în sănătate:

- ✓ Tatiana Manceva.
- ✓ Elena Sanduleac.
- ✓ Olga Irimca.

iar Eugen Aramă și Roman Corețchi sunt masteranzi în anul II.

În legătură cu atingerea plafonului de vârstă și fiind funcționar public, dl Iurie Pînzaru la 03.01.2022 este eliberat din funcția de șef Direcție Protecția Sănătății Publice iar după abrogarea de către Guvern a statutului de funcționar public a șefilor de subdiviziuni din componența Direcției nominalizate, dl Iu.Pînzaru din 19.05.2022, preia conducerea secției sănătatea ocupațională, siguranță chimică și toxicologie.

An de an specialiștii secției analizează datele privind sănătatea angajaților din ramurile economiei naționale. Astfel menționăm că, unul din indicatorii principali ai sănătății ocupaționale rămâne a fi supravegherea și monitorizarea morbidității profesionale în conexiune etiologică directă cu factorii profesionali de risc. Maladiile profesionale în Republica Moldova sunt într-o continuă descreștere datorită minimizării importanței examenelor medicale periodice (Figură 1). În clasamentul țărilor europene după nivelul morbidității

profesionale Republica Moldova se află la coada clasamentului cu un indice de 1,8 la 100 mii populație, comparativ spre exemplu cu Danemarca, care are cel mai mare indicator - 438,6; Suedia - 349; România - 13,2 la 100 mii populație etc.

Actualmente, la nivel mondial, inclusiv în Republica Moldova, un loc important în patologia umană îl ocupă intoxicațiile provocate de substanțe/amestecuri chimice. Astfel, o preocupare a ANSP în domeniul siguranței chimice și toxicologiei constituie notificarea, cercetarea și monitorizarea cazurilor de intoxicații acute neprofesionale exogene de etiologie chimică. Aceste date sunt prezentate de Centrele de Sănătate Publică teritoriale în formularele statistice 18-săn. "Raportul statistic privind supravegherea și controlul de stat a sănătății publice în raion, municipiu" și nr. 360-1/e „Registrul de evidență a persoanelor cu intoxicație acută neprofesională exogenă de etiologie chimică”. Anual, în medie, sunt raportate 2500-3000 cazuri de intoxicații acute neprofesionale exogene de etiologie chimică, urmare administrării iresponsabile a medicamentelor, consumului excesiv de alcool, inhalării gazelor (monoxid de carbon, clor, amoniac etc.), utilizării/păstrării incorecte a produselor de uz casnic, pesticidelor etc. Numărul mediu de intoxicații soldate cu decese constituie 100 cazuri (Figura 2.).

În ultimii ani, în Republica Moldova, datorită activității specialiștilor de sănătate publică în comun cu cei din instituțiile medico-sanitare publice, instituțiile de învățământ se observă o diminuare accentuată a intoxicațiilor acute neprofesionale exogene de etiologie chimică, inclusiv a deceselor datorate acestora. Totuși, astfel de intoxicații sunt destul de numeroase și este imperios necesar realizarea în permanență a activităților de conștientizare a populației despre pericolozitatea substanțelor chimice, afecțiunile care pot periclita starea de sănătate și importanța manipulării adecvate a acestora.

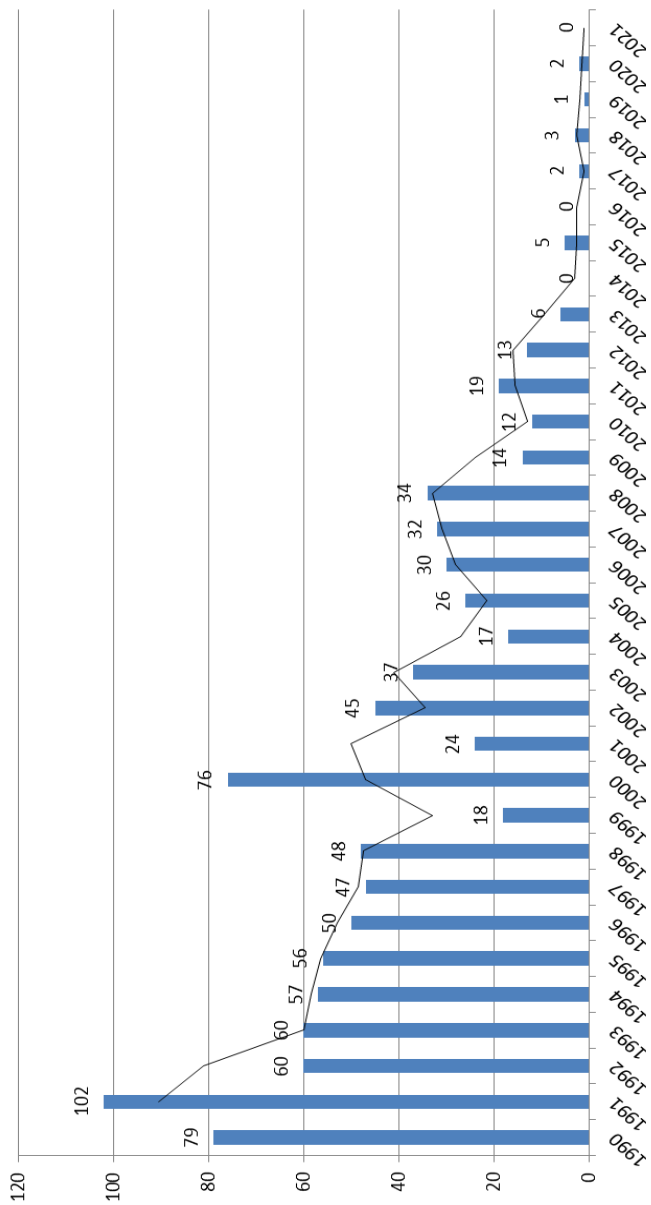

Figura 1. Dinamica cazurilor noi de boală profesională în Republica Moldova în perioada anilor 1990-2021

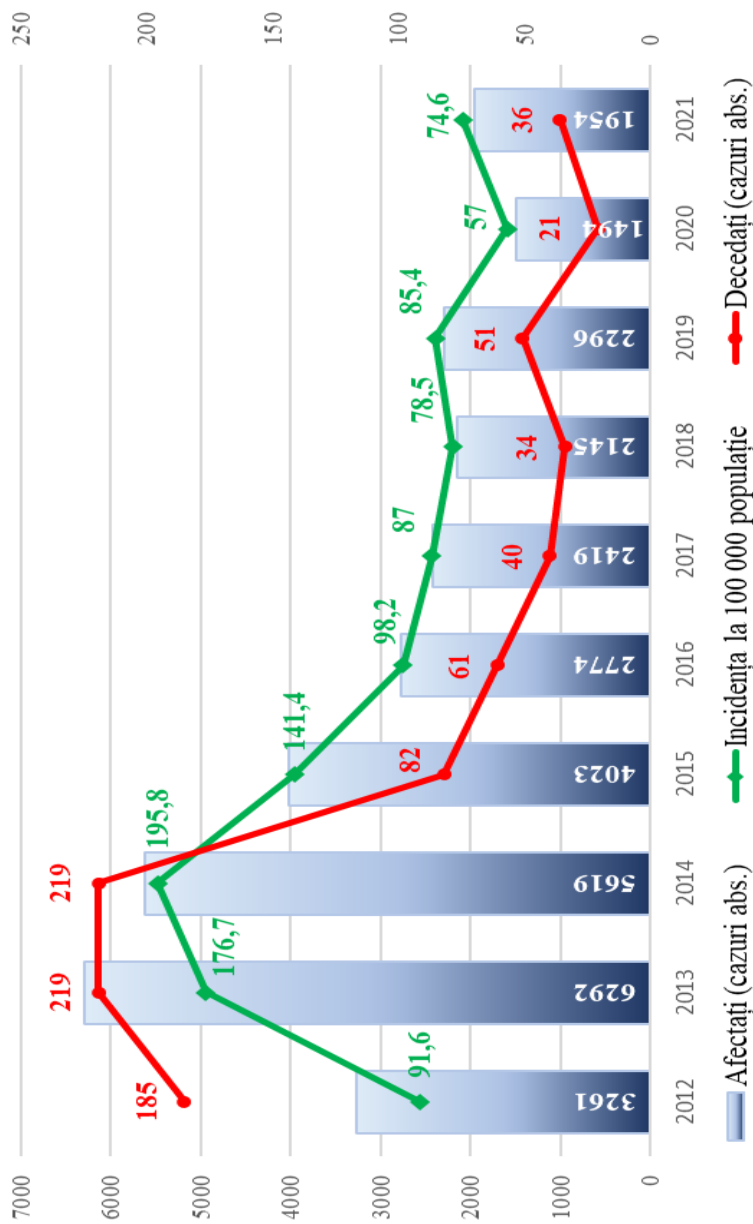

Figura 2. Intoxicațiile acute neprofesionale exogene de etiologie chimică înregistrate în perioada anilor 2012-2021

Acum 10 ani în urmă, plumbul din vopsele reprezenta o problemă uriașă sub aspectul riscurilor pentru sănătatea umană, pe care practic nimeni din populație nu o conștientiza. Ținând cont de aceste circumstanțe, a fost o provocare inițierea unor pași în organizarea acțiunilor în societate pentru a vorbi despre riscurile expunerii la vopselele cu plumb. Astfel, din 2013, în Republica Moldova, anual este organizată Săptămâna Internațională de Prevenire a Intoxicării cu Plumb cu scopul de conștientizare în rândul populației a riscurilor expunerii la compușii plumbului precum și pentru a limita concentrația de plumb în vopsele. Un factor extrem de important a fost cooperarea cu organizația neguvernamentală EcoContact care a organizat cu ajutorul partenerilor externi testarea a 28 de vopsele, dintre care 16 s-au dovedit a depăși limita de 90 ppm, în unele vopsele concentrația fiind depășită de sute sau chiar de mii de ori, fapt ce a accentuat necesitatea de întreprindere a unor măsuri urgente în acest sens. În acest context organizarea anuală a Săptămânii internaționale a jucat un rol extrem de important, fiind petrecute o serie de lecții în școli și totodată organizate concursuri de afișe și desene pe tema plumbului în vopsele, ca apoi cele mai bune să fii premiate la nivel național.

Unul din punctele cheie în mediatizarea problemei a fost implicarea presei, specialiștii din cadrul ANSP participând la mai multe emisiuni televizate unde au fost abordate riscurile expunerii la compușii plumbului din vopsele.

Reiesind din necesitatea stringentă de reglementare a plumbului în vopsele, în 2021 a fost constituit un grup de lucru pentru elaborarea Regulamentului sanitar privind limitarea plumbului în vopsele și materiale de acoperire similare. Astfel, în 2021 Grupul de Lucru a elaborat acest regulament pe baza Legii-Model recomandată de Lead Pain Alliance, iar ulterior a fost pus în discuții publice cu reprezentanții tuturor autorităților cointeresate, fiind actualmete la etapa de consultări cu Ministerul Mediului.

COLAJ DE POZE DIN ACTIVITATEA SECȚIEI

Editarea Broșurii a fost finanțată din cadrul Proiectului „Cercetare colaborativă și consolidarea capacităților în sănătatea și securitatea în muncă” (2022-2023) cu cifrul 20.80013.8007.ITR.